

BUGÜNKÜ SOVYET SENDİKALİZMİNİN NAZARİ VE TATBİKİ ESASLARI

Orhan Tuna

I. Giriş :

Bugünkü Sovyet Rusyada Sendikaların âzası yirmi iki milyonu aşmakta ve bu suretle Rus sendikaları dünyanın en muazzam işçi - meslek teşekkülleri haline gelmiş bulunmaktadır. Rusya hakkında gayet mevsub bazı kaynaklar bu memlekette sendikaların bir taraftan Sovyetler Devleti, diğer taraftan Komünist Fırka ile çok sıkı bir alâka ve münasebet içinde bulduklarını göstermektedir. Diğer taraftan yine bu memlekette işçilerin cebri olarak sendikalara kaydoldukları, sendikaya girme ve sendikadan çıkma hususunda Avrupa memleketlerinde ve umumiyetle demokrasi âleminde mevcut usullerin bugünün Rusyasında bir kıymet ifade etmedikleri iddia olunmaktadır. Diğer taraftan Sovyetler İttihadında sendikalar resmî plânlı iktisat içinde mevki almakta, esas itibarile istihsalin arttırılması vesaire gibi bir sendikanın ihtisas ve salâhiyeti içine girmeyen vazifelerle vazifelendirilmiş bulunmaktadır.

Şimdi Sovyetler İttihadında sendikacılık hayatı hakkında yerli ve yabancı matbuatta, ilmî ve popöler eserlerde sık sık rastlanan bu kabil havadislerin isabet derecesi nedir? Bu memlekette sendikacılığın dayandığı esaslar hangileridir? Bu nazari esaslara tatbikatta sadakat gösterilmektedir? Rus işçi sendikalarının iktisat siyaseti üzerindeki tesirleri nelerdir? Bizzat iş şartları ve ücret münasebetleri hususunda rolleri vardır mıdır? Parti politikası itibarile Sovyetlerde sendikalizmin mevkiî neden ibarettir? Sendikalar dahilinde organize olmuş bulunan 22 milyon Rus işçisinin durumu sabık Alman iş cephesi mensuplarıyla kıyaslanabilir mi?

Hülâsa bu ve buna benzer daha bir çok meseleler bugün her memlekette halk efkârını ve tahsisen çalışan sınıfları yakından meşgul etmektedir. İkinci Cihan Harbinin tevhit ettiği bazı şartlar ve münasebetler bu karanlık ülkeye ait bir çok problemlerin objektif - ilmî bakımdan tenvirine yol açmıştır. Artık bugün ilim adamlarının istifadelerine arz edilmiş bulunan çeşitli kaynaklar, Sovyetler İttihadının muhtelif içtimai

meselelerinin esaslı şekilde aydınlatılmalarını mümkün kılmıştır. Biz de bugün bu meseleleri gözden geçirmek ve bu suretle iki ve hattâ üç ayrı âleme ait sendikalizm meselelerini kısaca izah etmek istiyoruz.

Daha önce, yani Sovyet sendikalizminin dayandığı teorik ve pratik esasları izah etmeden evvel, bu izahatımızın anlaşılmasını kolaylaştırmak itibarile, belli başlı üç sendika tipini ve bu üç tipin istinat ettiği nazari destek ve mesnetleri gözden geçirmeği faydalı bulduk.

Bilindiği gibi işçi sendikaları ve sendika birlikleri tarihi bakımdan oldukça yenidir ve bunları meşru - kanunî mahiyetleri gözönüne alındığı takdirde, son bir asırlık sosyal tarihi dahi doldurmaz. Bu itibarla modern sanayi kapitalizmi çağlarına has olan bu içtimai-kütievî tezahürü, ortaçağlarda gerek memleketlerin iktisadî bünyeleri içinde, gerek âmme hukuku çerçevesi dahilinde çok mühim mevkiler işgal etmiş olan ve 19 uncu asrın ikinci yarısından itibaren tekrardan yer yer kurulmakta bulunan, tarihi ve ya modern Loncalarla kıyaslamak ve bugünün sendika teşekküllerinde aynı kuruluş ve bünye fonksiyonlarını aramak doğru değildir. Çünkü sendikalist işçi hareketleri ancak yüksek kapitalist rejimde büyük ve kudretli teşekküller haline yükselmiş ve kapitalist sistemin inkişafı nisbetinde de gelişmişlerdir. Şu hale göre, işçi sendikaları tamamen ve münhasıran kapitalist ruh ve zihniyetin mahsulü bulunmaktadır. Bunlar sırfen rasyonel ve muayyen maksatlar takip eden teşekküller olup, ferdiyetçi esaslara dayanırlar ve yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, ortaçağlara has uhuvvet ve kardeşlik müesseselerile alâkaları olmadığı gibi, Loncalarla da hiç bir münasebetleri yoktur. Nitekim bütün dünyada ilk kapitalist fabrika sanayiinin vücade geldiği İngilterede ilk sendikaların doğmuş bulunmaları bu noktai nazarı teyid eder mahiyettedir.

Diğer taraftan bunlardan birincisinin içtimai heyet içinde ve âmme nizamı için bir istikrar unsuru olduğu, Marxist doktrini ve bu doktrinin tatbikattaki neticelerini prensip itibarile reddeden her müellif tarafından kabul olunan orta sınıf (Mittelstand, classe moyenne) mensuplarına ait bulunmasına karşı, sendikalar uzun müddet hukuk ve cemiyet nizamını köklerinden sarsan ve esas itibarile mazisi iki asra bile varmayan sanayi inkilâbının müvellidi «çalışan sınıflar» a ait teşekküllerdir. Filhakika bu «çalışan sınıflar» m mazide olduğu gibi bugün de gerek iktisat politikası, gerek içtimai siyaset tedbirlerinin en geniş ölçüde mevzularını teşkil etmelerine rağmen, zaman zaman iktisadî ve sosyal bünyede husule getirdikleri derin sarsıntı ve hattâ yıkıntıları modern sanayi kapitalizminin henüz eşğine basmış bulunan billetler hesaba katmak mecburiyetindedirler.

Şu hale göre ve bu kısa mukaddemeden de anlaşılacağı üzere, birinci sendika tipi, mevcut ve mer'î iktisadî - sosyal nizam çerçevesi dahilinde kalmak şartıyla ve kollektif aksiyonlar marifetile işgüçlerini daha kârlı ve daha elverişli bir şekilde kıymetlendirmek isteyen, işverenlerle aralarındaki ihtilâfları ancak iş icabı olan ihtilâflar nazariye mütalâa eden, bu ihtilâfları muayyen bir metam satıcılarla alıcıları arasındaki anlaşmazlıklara kıyas eyliyen reformist bir şekildir. Bu birinci tip sendikacılık hareketinde, işçiler teşebbüs erbabını mukabil taraf olarak dikkate alır ve bunları imha etmekten ziyade iş yerlerinin istihsal kudret ve kabiliyetlerini azamî derecede arttırmağa gayret ederler. Çünkü bunda bizzat işçi sınıflarının büyük menfaati vardır. Şu hale göre, birinci sendika tipinde taraflar arasında umumî ve kayıtsız ve şartsız bir menfaat ihtilâfı, prensipe taallük eden bir anlaşmazlık bahis mevzuu değildir. İhtilâf teferruata taallük eder; üzerinde ekseriya uzlaşmayan nokta; her iki tarafın iştirakile meydana gelen sosyal hasılların tevzi şekil ve nisbetidir. Bir tarafın muvaffakiyeti karşı tarafın istihsal ve verim kabiliyetine o nisbette bağlı bulunduğundan, menfaat tezadlarını müzakere ve anlaşma yolile teviz etmek çok zaman mümkündür. İşveren teşebbüsün zarar halinde bulunduğunu isbata muvaffak olduğu takdirde, işçilerin taleplerini hafifletmemeleri için ortada hiç bir sebep yoktur. Diğer bakımdan işçiler tarafından dermeyan edilen taleplerin tahakkuku halinde sâyin verimliliği artış istidadı gösteriyorsa, bu takdirde işveren işçileri umumiyetle tatmin yoluna gider. Her iki taraf da çok zaman müşterek anlaşma ve uyuşma usulüne başvurarak uzun bir devre için ihtilâfsız ve nizasız kollektif akdi tercih ederler. Taraflar her türlü tedbire başvurmak suretile iş ihtilâflarından yani nihai tedbirlerden sakınmak çaresini ararlar. Bu tip sendikacılıkta kuvvet denemesi nihai bir vasita mahiyetindedir ve açık iş mücadeleleri (yani grevler ve lokavtlar) umumiyetle kanunî mecralardan tahakkuk ettirilir. Sendika disiplini gayrimeşru ve gayrikanunî grevlere imkân vermez. Umumî veya siyasî grevler bu şekle esas itibarile yabancıdır.

Bu tip sendikada cemiyet nizamım, Devletin dayandığı siyasî nizamı, iktisat sistemini yıkmak asla bahis mevzuu değildir. Bilâkis yukarıda da işaret olunduğu gibi, daima mer'î hukuk rejimi içinde kalınır ve bütün ferdi ve kollektif hareketler bu rejimden mülhem bulunur. Binaenaleyh birinci sendikacılık tipi bir fikir ve nazariye olmaktan uzaktır. Sadece bu bir teşkilât şeklidir.

Birinci tipe mukabil, bazı hallerde ve bazı memleketlerde işçi sendikaları mevcut iktisat nizamının prensip bakımından şeklini değiştirmeye istihdaf ederler. Bizzat ücret münasebeti, hususî kapitalist

teşebbüs sistemi, istihsal vasıtalarının âmmeye mal edilmesi, komünleştirilmesi suretile imha edilmeğe çalışılır. Bu ikinci tip iktisadî hayatı giderek bizzat çalışan sınıfların sevk ve idaresine terke gayret eder. Bu tipte işçiler ve işverenler her bakımdan muhasım birer sosyal sınıftırlar ve karşılıklı münasebetler her şeyden evvel bu sınıf mücadelesinin nihai hedefi olarak belirir. Bu şartlar altında işverenler dahi işçi sendikalarının şahsında, mevcudiyetlerini idame için her türlü vasıtalarla mücadele edecekleri bir kuvvet görürler. İki cephe arasında bir mütareke meydana gelebilirse de aslâ samimî bir sulh bahis mevzuu olamaz.

Aşikârdır ki, meslek teşekküllerinin mahiyetindeki bu derin ve prensibe müteallik tezadlar sadece en yüksek hedeflerin tesbit ve tayininde tezahür etmekle kalmaz. Fakat bunun dışında bütün iç organizasyonda, en yakın gayelerde, mücadelenin mahiyet ve nev'inde, mücadele vasıtalarının seçiminde ve siyasî fırkaların hareket ve davranışlarında da ifadesini bulur. İhtilâlcî sendikalizm tâbirleriyle bu tipin *ayrıcı ve dağıtıcı* tesirlerini küçümsemek lâzımdır. Bu cereyan, yukarıda da söylediğimiz gibi, sendika mensuplarını muta nizamın çerçevesi içinde bizzat bu muta nizama karşı mücadeleye tahrik eder. Bu suretle de birinci tipi teşkil eden sendikacılık prensipini felce uğratar, bunun yerine sendikacılık maskesi altında tamamen ihtilâlcî bir cereyan kaim olur ki, bu doğrudan doğruya iktisadî nizamı ve Devleti devirmeğe matuftur.

Konferansımızın başında ana hatlariyle izaha çalıştığımız reformist sendikaları karakterize eden insicamlı ve vahdetli teşekkülün tam zıddı olarak bu ihtilâlcî istikamet iki tip halinde (tasnifimizde ikinci ve üçüncü tipler) tezahür etmektedir.

Bu tiplerden birincisi (yukarıda işaret olunan ikinci tip : Sendikalizm) siyasî - ihtilâlcî hareketleri, sırf bu hedefleri tahakkuk ettirmek maksadile tahrik eden sendika şefleri tarafından vücade getirilmiştir. Gerek meşhur sosyalist - tahrikçi F. Lassalle'in muakibleri, gerek Marx'ın temsilcileri, Marxist teoriye nazaran sendikaların işçi sınıflarının durumlarını düzeltecek birer müessese telâkki edilmemelerine rağmen, bunlar her memlekette sendikaların kurulmalarını teşvik etmişlerdir. Bunlara göre, sendikalar ne tunç ücret kanununun tesirlerini izaleye muktedirdirler, ne de proletaryayı diğer içtimaî sınıfların hâkimiyet ve istismarından kurtarmağa muvaffak olurlar. Sendikacılık mücadeleleri olsa olsa diğer bütün proleterlerin zararına olarak yüksek vasıflı bazı işçilere muayyen faydalar temin edebilir. Mazide sendikaların bu kadar ehemmiyetsiz telâkki edilmelerine rağmen, büyük bir gayretle bu teşekküllerin kurulması cihetine gidilmesi, bu yoldan işçilerin sosyalizm için kazanılması esasına dayanıyordu. Bu fikre göre sendikacılık mücadelele-

rinde proleter sınıf şuuru esaslı şekilde tahrik ve takviye edilecek ve hakiki terakkinin ancak sosyalizm yoluyla ve bugünkü ücret sisteminin bertaraf edilmesile mümkün bulunduğu telkin olunacaktır. Diğer taraftan sendikalar ekstrem-sol siyasî fırkalar için politika mücadelesine hazırlık mektepleri rolünü oynayacak ve bütün teşkilât ve faaliyet bu en yüksek hedefin emir ve hizmetine verilecekti. Bundan dolayıdır ki, tatbikatta yalnız mutemed fırka mensupları sendikaların idarî mevkilerine getirilmiş ve zamanla sendikalar alâkalı siyasî fırkalar tarafından sevk ve idare edilen birer teşekkül haline kalp olunmuştur. Bundan maada normal sendikacılık yolları ve vasıtaları elde edilen neticeler işçilere aşlanan yüksek idealler yanında gayet ehemmiyetsiz ve muhtevassız bir manzara göstermiştir. Şüphesiz bu doktrinin iş hayatında takip ettiği en ehemmiyetli siyaset işçi sınıflarını mukavemete hazırlamak ve alıştırmak, sosyal meselenin nihai şekilde halli hususunda bunları oğun bir duruma getirmektir. Ayrıca teşebbüs erbabı mütemadî hücum ve taarruzlarla rahatsız edilecek, teşebbüs insiyatifleri sarsılacak, kapitalist nizamın günün birinde mutlaka sosyalist istihsal sistemi tarafından imha olunacağı yolunda mütemadî telkinlerde bulunacaktır.

Mamafih tarihin bir çok hâdiselerinde görüldüğü gibi burada da esas maksatlarla tezaad halinde bulunan bazı neticeler hasil olmuştur. Bu meyanda sendikalar Ortodoks sosyalizmin mümkün görmediği bir çok muvaffakiyetlere ulaşmış, bundan dolayı da işçi sınıflarının gerçek alâka ve menfaatlerinin bu neviden bir sosyalizmden ziyade halihazır Devlet ve iktisat rejimi içinde reformist çalışmalarda bulunduğu görülmüştür. Gerçekten sendika şefleri gibi günlük mesailerini ve bütün gayretlerini reformist mesaiye hasredenler ve bu mesaiden mükemmel neticeler alanlar, artık zamanla ihtilâlcî olmaktan vazgeçiyorlardı. Mamafih böyle bir istihalenin pek de açıktan açığa vukua gelmediğini, tahtesşuur cereyan ettiğini, çok zaman ne kendi kendine ne de harice itiraf edilmediğini de ilâve lâzımdır. Bu yoldan gitmek suretile bir çok memleketler Marxist fikirlerin tesiri altında kalan işçi hareketlerinden uzaklaşmak suretile reformist cereyana bağlanmışlar ve esas çalışmalarını kollektif akitler üzerinde teksif eylemişlerdir.

Filhakika bu bünye tahavvülleri gerek sebep, gerek netice olarak bütün revizyonist nazariyelere mesnet vazifesi görmüş, sosyal demokrasi hareketinin eski hararetili ve müfrit şeklini gittikçe zayıf düşürmüştür. Mamafih daha uzun zaman sosyal demokrasi cereyanı ile işçi sendikalarının aynı şey oldukları ifade edilmekte devam olunmuştur.

Yukarıdanberi tavsife çalıştığımız bu tipin bugün tamamen ortadan kalkmış bulunduğunu iddia etmek yanlıştır. Zamanımızda bilhassa Lâtin

Avrupa memleketlerinde büyük bir rol oynayan ve sendikaları münhasıran ihtilâlcî sınıf mücadelesinin hakikî birer vasitasından başka bir şey telâkki etmeyen bu tip bugün ehemmiyetini büyük ölçüde muhafaza etmektedir. Sendikacılık hareketlerinin fikir ve nazariyeden ziyade bir şekli ifade etmesine mukabil, sendikalizm biraz evvel de bahsettiğimiz gibi, bir fikir olarak siyasî - ihtilâlcî mânada fırkalar teşkili cihetine gitmez. Bunun yerine ihtilâli doğrudan doğruya ve sırfen kendi kuvvet ve kudretile tahakkuk ettirmeği düşünür. Binaenaleyh sendikalizmin dayandığı nazariyeye göre, dolambaçlı yollara müracaata asla lüzum yoktur ve bundan dolayı Devlet gücünü siyasî tedbirlerden ve Parlamento kanallile ele geçirmek zahmete değmez. Direkt aksiyon (action directe) bunun için kâfidir. Çünkü siyasî fırka hayatile kıyaslandığı takdirde, sendika sonsuz faydaları havâidir. Zira sendika sırf ecırlardan mürekkeptir. Binaenaleyh bu teşekkül iktisadî - sosyal sistemi yıkmakla vazifelendirilmiş olan içtimâî sınıflardan ibaret olduğuna göre başka tedbir aramağa lüzum yoktur.

Şimdi sendika sınıf mücadelesinin en mühim bir aleti olarak nazara alındığı müddetçe, bu mücadelede sadakatsizliği muhakkak olan her unsurdan da kat'î şekilde sakınmak lâzımdır. Sendikanın bir hukuk ajanı derecesine düşürülmemesi icap eder. Ayrıca çalışma hayatında sulh ve sükûnu kurduğu iddia edilen kollektif akitler sistemine de itibar edilmemek lâzımdır. Bu istikamet kapitalistlerin altınları karşısına işçilerin bakır kuruşlarını çıkarmamalı ve işçileri ihtilâlcî hedeflerden uzaklaştıran sigorta teşkilâtı kurmak cihetine gitmemelidir. Bilâkis bütün vasıtalar, istisnasız olarak sınıf mücadelesine tevcih edilmeli, sadece maddî unsurlar değil, teşekkülün manevî şahsiyeti dahi en yüksek nihai hedefin tahakkukuna hasrolunmalıdır. Binaenaleyh ne kadar makbul olursa olsun iş şartlarının ıslahı birinci plânda nazara alınmamalıdır. Hattâ işçilerin ihtilâlcî enerjilerini besleyen muvaffakiyetsiz grevler dahi makbuldür.

Sendikalistler kendilerini ihtilâlcî sınıf mücadelesine girişmiş bulunan ordunun askerleri olarak dikkate almalı, burjuva sınıflarını devamlı şekilde tazyik etmelidir. Bütün bu mücadeleler bir antreneman mahiyetinde olup, bunların gayesi umumî grevin ifân edileceği büyük güne hazırlıktan ibarettir. Bu umumî grev sonunda, kapitalist - burjuva sınıfı bütün istihsal vasıtalarını sendikalara devir ve terke mecbur bırakılacaktır. Mamafih büyük mücadele teşkilâtı bu gaye uğruna talim ve terbiye edilmedikçe ihtilâlcî ayaklanmalara intizar etmek beyhudedir. Biraz evvel de işaret ettiğimiz gibi, umumî - siyasî grev sendikalizmin takip ettiği gayelerin gerçekleştirilmesi için mühim bir vasitadır.

İkinci tipin böyle bir manzara göstermesine mukabil üçüncü sendika tipi bugün umumiyetle Sovyetler İttihadında ve peyk memleketlerde rastladığımız tiptir. Ancak birazdan izah edeceğimiz gibi, bu tipin dayandığı nazariye ile tatbik şekilleri arasında oldukça mühim farkların bulunduğunu da gözden uzak tutmamalıdır.

Şimdi bu Rus tipi hakkında malûmat verelim ve bu memlekette sendikacılığın dayandığı nazari ve tatbiki esasları izah edelim :

Önce Rus işçi sendikalarını diğer memleketlerin sendikalarile kıyaslananın asla doğru olmadığını, başka memleketlerin işçi sendikalarile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri İttihadındaki işçi sendikalarının hukukî durumlarının tamamen ayrı esaslara istinat ettiğini söylemek lâzımdır. Gerçekten bu noktanın gözönünde bulundurulmaması bir çok kimseleri Sovyet sendikaları hakkında yanlış kanaatlere sevketmektedir.

Sovyet Rusyada sendikacılığın dayandığı prensipler ve bu prensiplerin tatbikatı (yani sendikacılık teşkilâtı, sendikaların Devlet bünyesi içindeki mevkiileri, bunların faaliyet tarzları, işçi sınıflarının alâka ve menfaatlerinin korunması hususundaki salâhiyetleri, sendikaların siyasî ve iktisadî hayat üzerindeki tesirleri... ilâ.) bu memlekette Sovyet Devlet ve hukuk sisteminin dayandığı prensiplere sıkı sıkıya bağlıdır ve bundan dolayı Sovyet sendikalarını bu nizamdan tamamen ayrı olarak mütalâa etmek asla mümkün değildir. Binaenaleyh, yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, Sovyet sendikalarile diğer memleketlerin işçi meslek teşekkülleri arasında tesis olunacak bir benzerlik aydınlatıcı olmaktan ziyade alâkahaları yanlış yollara sevkeden neticelere yol açabilir.

Filhakika Bolşevikler Rusyada proletarya diktatörlüğünü tesis ettikten sonradır ki kapitalist sisteme has sendikacılık nazariyelerini tekemmül ettirmişlerdir. Zira bunların Çarlık rejiminde sendikalar hakkındaki fikir ve tecrübeleri pek mahduddu. Gerçekten 1917 ihtilâlinin yegâne gayesi kapitalist içtimai nizamın bertaraf edilmesi idi. Bolşevikler bu hedefe varmak için sendikalardan faydalanmışlar ve müteakip devre zarfında kendilerini zafere götüren metodları yabancı işçi organizasyonlarına kabul ettirmeğe uğraşmışlardır.

Komünistlerin sendikacılık hususundaki telâkkileri esas itibariyle şu şekilde hülâsa edilebilir (üçüncü tip sendika) :

Kapitalist cemiyet sakin ve organik inkişaf safhasını atlatmış bulunmaktadır. Buna mukabil sendikaların esas vazifesi bu safha içindedir. Cihan harpleri kapitalist cemiyetlerin inihilâlini sür'atlendirmiştir. Binaenaleyh sosyal ihtilâl anı gittikçe yaklaşmaktadır. Sendikalar bundan faydalanmalıdırlar. Bundan dolayı zamanımızda bütün sendikaların (üçüncü tip) aslı ve hakikî gayeleri ihtilâlden başka bir şey olamaz.

İhtilâlcî sendikalar bu gayeyi gerçekleştirmek için kütleleri birleştirip kaynaştırmalı, kütleler arasında muazzam bir disiplin temin etmeli, bunları ihtilâlcî maksatlar için talim ve terbiye etmeli bu suretle de kapitalist nizamın, cebir ve şiddete baş vurmak suretile çöküşünü hazırlamalıdır.

Görülüyor ki komünistlerin bu telâkkileri, mutedil sendikalistlerin zihniyeti ile bariz bir tezad ifade etmektedir. Zira mutedil sendikalistler demokrasi rejimi içinde kalmak suretile tedricî bir şekilde kapitalist rejimden sosyalist rejime intikali istihdaf etmektedirler. Esasen kendileri de bunun mümkün olduğuna kanidirler. Bundan dolayıdır ki, komünistler gerek İngiliz Trade - Unionisme'ni, gerek demokrasi esasına müstenit Alman sendikacılık hareketini şiddetle reddederler. Komünist görüşe göre, bu iki hareket sosyalist fırkalar karşısında tarafsızlık siyaseti gütmekte, bütün dikkatlerini günlük meseleler üzerinde teksif etmiş bulunmakta, sây ile sermayeyi birbirinin can düşmanı olan iki unsur olarak mütalâa etmemekte, bilâkis birbirini tamamlayan bu iki istihsal faktörü arasındaki ahengin cemiyetin inkişafında mühim bir âmil olduğu kanaatini izhar eylemektedirler.

Diğer taraftan bu üçüncü tip yukarıda ana hatlariyle izah ettiğimiz sendikalizmden de pek çok fikirler almıştır.

Şimdi bu ikinci tip (yani lâtin memleketlerde çok inkişif ettiğini söylediğimiz sendikalizm ile) üçüncü tip (Komünist Sovyet sendikacılığı) arasındaki farka işaret edelim :

İhtilâlcî sendikalizm hiç bir siyasî fırkaya mensup olmadığı halde, Sovyet tipi sendikacılık ve başvurduğu taktik, muhteva, mücadele şekli ve hedefleri itibarile tamamen komünist bir mahiyet arzeder. Buna mukabil ikinci tiple birleştiği nokta, asla saf ve sırf iktisadî - kooperatif hareket mahiyetinde olmaması, bir sınıf hareketi mahiyetini taşıması ve hiç bir zaman kapitalizmden sosyalizme doğru tedricî bir intikali düşünmemesidir. Diğer taraftan Rus tipi sendikacılık hareketinin mücadele ettiği Devlet burjuva devletidir. Bu hareket için devletin şekli asla ehemmiyeti haiz değildir. Mühim olan unsur devletin sosyal muhtevasıdır. Rus sendikalizmi diğer bütün sendikacılık hareketlerinin sırf ihtilâlcî olan fikir ve prensiplerini benimsemiştir. Nitekim bu nevi sendikalizm, bilfarz sınıf hedefleri itibarile ihtilâlcî mücadele, bir sınıfın diğer bütün sosyal sınıflar üzerinde hâkimiyeti (action directe) itibarile anarşist sendikalizmle, sıkı bir merkezîyetçilik bakımından Alman sendikacılığı ile, iktisadî mücadeleyi büyük bir azim ve inadla sevk itibarile de İngiliz Trade-Unionismi ile hem fikirdir.

Bu söylediklerimizden açıkça anlaşılmalıdır ki, ihtilâlcî temayülde olan sendikalar giriştikleri mücadelede bazı müttefiklere son derece muhtaçtırlar. Aslında bunların tabii müttefikleri ihtilâlcî - komünist fırkalaradır. Buna mukabil bir ihtilâl peşinde koşmayan ve esasen ihtilâl arzusunda da bulunmayan diğer sosyalist fırkalar (İngiliz İşçi Fırkası, Labour Parti, Fransız Sosyalist Fırkası, Alman, Avusturya ve İsviçre Sosyal Demokrat İşçi Fırkaları gibi) kendiliğinden anlaşılacağı üzere reform fırkalarıdır.

Diğer taraftan ihtilâlcî sendikacılık (Sendikalizm yani ikinci tip) ile ihtilâlcî fırkalar (Komünist fırka) hedefte birleşmektedirler; yani kapitalizmin yıkılması ve yerine sosyalist nizamın kaim olması, fakat yukarıda da söylediğimiz gibi, üçüncü tip, sendika ile siyasî fırka arasında sıkı ve devamlı bir işbirliği tesisini, bu iki teşekkülün nihai gaye etrafında birbirini desteklemesini şart koşar. Böyle bir işbirliği olmadan, nazariyeye göre, muvaffak bir kampanyaya girişmek imkânı yoktur.

Esasen daha 1907 yılında Stuttgart'da toplanan Beynelmilel Sosyalist kongrede de aynı meseleye temas edilmiş ve şöyle bir karara varılmıştı :

«İstisnasız bütün memleketlerde ihtilâlcî fırkalarla sendikalar arasında derunî münasebetler kurulması şarttır.»

Bütün bu gayretlere rağmen başta Anglo-Sakson diyarı olmak üzere birçok memleketlerde sendikalar sosyalist fırkalar karşısında serbestilerini muhafaza etmeğe çok dikkat eylemişlerdir. Buna mukabil komünistler, işaret ettiğimiz gibi, böyle bir tarafsızlığı prensip bakımından şiddetle reddederler. Bundan dolayıdır ki ihtilâlcî sosyalistler bitaraflık ve serbestî fikirleriyle hararetle mücadele etmişlerdir. Bunlara göre, bu neviden prensiplerin arkasında iktisadî ve siyasî mücadeleleri birbirinden tamamen ayırmağa uğraşan burjuva - reformist cereyanın mevcudiyetini bilmek lâzımdır. Şu hale göre, ihtilâlcî sendika (üçüncü tip), içinde yerleştiği memleketteki komünist fırka ile elele çalışmalı ve bu iki teşekkül çok sıkı bir temas temin etmelidir.

Şimdi biraz da proleterya diktatörlüğü rejiminde sendikaların vazifelerinden bahsedelim :

1917 yılında Rusyada hükümet darbesi yapılır yapılmaz komünistler derhal sendikaların vazifelerinin diğer memleketlere nazaran farklı olduğunu ilân etmişlerdir. Gerçekten siyasî ihtilâlden sonra Sovyetlerin umumî siyasetinde sendikaların mevkiî merkezî bir ehemmiyet kazanmıştı. Bunlar Sovyet siyasetinin dayandığı belli başlı organlar mahiyetini almıştı. Sendikalara yeni Sovyet cemiyetinin kurucuları nazarile bakılıyordu. Sendikalar milyonlarca işçiyi organize etmek ve bunları yetiştirmek suretile hükümete iştirake hazırlayacaklardı. Bundan dolayı bütün

sendikaların, tıpkı istihsal vasıtaları gibi devletleştirilmelerinden içtinaba imkân yoktu. Şu hale göre, yeni içtimai nizam içinde sendikalar işçi sınıfının organizasyonu mahiyetindedir. Bunlar bizzat devlet bünyesi içinde en mümtaz bir mevkie sahiptirler. İddiaya göre, kapitalist rejimdeki işveren birlikleri, Ticaret ve Sanayi Odaları ile Devlet arasında nasıl sıkı bir işbirliği mevcutsa, yeni proletarya nizamında da sendikalarla Devlet arasında aynı neviden bir işbirliği kurulmalıdır. Bunlar, netekim diyorlardı, kapitalist sistemde ticarî ve malî teşekküller nasıl bütün Devlet siyaseti üzerinde âmil ve nafiz iseler, yeni içtimai nizamımızda da proletarya organizasyonları devletin sevk ve idaresine fiilen iştirak etmelidirler. Bu sırf fiiliyatta kalmamalı, hukuk sistemince de tanınmalıdır. Şu halde bu işçi teşekkülleri yeni sistemde hususî ve hukukî bir statüye sahiptirler. Bu Sovyet sendikalizminin dayandığı nazari görüştür.

Gerçekten ihtilâli hazırlayan komünist liderlerin en büyük gayreti işçi meslek teşekküllerini proletarya ihtilâline teşvik olmuştur. Bunun için de bazı cazip vaadlerde bulunmak icap etmiştir: Bu vaadler ve teşvikkâr sözler umumiyetle şunlardır: İhtilâl münhasıran işçi sınıflarının eseridir. Bundan dolayı yeni sistem üzerinde rey hakkına sahip olanlar sırfen proleterlerdir. Yine bundan dolayı sendikalarımız hâkim rejim karşısında tarafsız kalmak fikrini kat'i olarak terk etmeli ve fiilen rejimi elinde tutan bu siyasî fırka ile (yani Rus Komünist Fırkası) gayet sıkı bir işbirliği yapmalıdır. Çünkü sendikaların siyasî tarafsızlığı fikri, esas itibarile burjuva rejimlere hâs bir fikirdir. Fakat ihtilâlcî sosyalizmle muhasımları arasındaki bu tarihi, kanlı ve muazzam mücadelede siyasî tarafsızlık saçmadır. Bu politikayı takip edenler aslında burjuva rejimlerini korumakta ve mensup oldukları sınıflara ihanet etmektedirler. Bundan dolayı her ihtilâlcî sosyalist, sendikaların tarafsızlığı fikrini şiddetle reddetmelidir.

İşte bu prensiplere ve fikirlere dayanan ihtilâl hükûmeti sendikalarla kendi arasındaki münasebetleri hemen tanzime koyulmuştur. Parti ile sendikalar aynı alâka ve menfaatlere sahiptirler, bunlar birbirlerini karşılıklı olarak korumak zaruretindedirler. İcap ettiği takdirde beraberce yok olacaklardır. Filhakika «sendikaların komünizmin mektebi haline getirilmesi işi» Lenin devrinin belli başlı hususiyetini teşkil eder.

Diğer taraftan sendikaların bünye ve kuruluşları itibarile ortaya atılan komünist tez, proleter sistem içinde, kapitalist rejimden hiç bir suretle ayrılmaz. Ancak hedef aynı değildir. Zira kapitalist rejimde sermayeye karşı bir mücadele organize edilmişken proletarya sisteminde bütün gayretler sendika organizasyonunu devlet teşkilâtine ahenktar bir

hale getirmeğe matuf bulunmaktadır. Sovyet sisteminde bir işletmede çalışan bütün işçiler, bunların mensup oldukları branşlar veya ihtisasları ne olursa olsun tek bir sendika içinde toplanmak zaruretindedirler. Yani «bir işletmede bir sendika prensipi».

Sendika organizasyonu sahasına gelince : Bu sahada komünist telâkki son derece müteassıptır. Buna göre, ancak tek bir sendika şekli cari olmalıdır; sendika şamil olduğu istihsal şubesindeki bütün işçileri içine almak zaruretindedir. Ecir yani işçi sıfatını iktisap eden herkes hareket serbestisini mutlak surette kaybederek bir sendikaya yazılmak ve bu sendikanın talimatına harfiyen riayet etmek mükellefiyetindedir. Hülâsa ekser memleketlerde cari olan koalisyon serbestisi, komünist rejimde tam aksi istikamette tecelli etmiştir. Komünist nazariyeye göre koalisyon serbestisi yoktur, koalisyon mükellefiyeti vardır. Esasen bu memlekette resmî mahiyeti haiz istihlâk kooperatifine ancak sendika âzası bulunan işçiler kabul edildiğinden, bu sendikalara dahil olmayan işçiler ihtiyaçlarını serbest piyasadan tedarik zorundadırlar ki, bu da fiyatların son derece yüksek olmasından dolayı fiilen imkânsızdır. Yani hakikatte sendika âzası olmayan işçiler açlıkla karşı karşıya bırakılmışlar ve bu sistem neticede bütün işçilerin istisnasız olarak sendika aidatı ödemelerine yol açmıştır.

Diğer taraftan sendikalar devlet organlarıyla hem ahenk olarak çalışmak zorunda bulduklarından, mutlak surette sıkı bir merkezîyetçiliğe riayet mecburiyetindedirler. Muhtelif sanayi şubelerine mahsus sendikalar arasında son derece sıkı bir bağıllık şeklinde tecelli eden bu merkezîyetçilik, esasen Teşrinievvel ihtilâlindeberi bir prensip olarak ortaya atılmıştı. Gerçekten sendikalar ittihadına dahil bulunan federasyonlar ve büyük şehirlerdeki sendika organları iktisadî mücadelede asla muhtar değillerdi. Bu merkezîyetçilik nazariyesi zamanla daha da ileri götürülmüş ve ekstrem komünist tezi tek bir merkezî organizasyon kurulması şeklinde tezahür eylemiştir. Bu santral organizasyon bilûmum istihsal şubelerine mensup tekmiil işçileri ihtiva etmektedir. Bu suretle proleter içtimâî nizam aslında bütün memlekette tek bir sendikadan ibaret bulunmaktadır.

Hülâsa Rus sendikaları, Komünist sendika nazariyesine göre (üçüncü tip) Sovyetler Devletinin esas organlarıdır. Bunların vazifesi bu devletin mümkün olduğu nisbette tahakkümüdür. Esasen bugünkü Rusyada sendikaların bünye, mahiyet ve fonksiyonlarını tayin eden prensip te bundan ibarettir.

İşte diğer bütün modern devletlerin sendikacılık telâkkisi ile Sovyet sendikalizminin farkı bu noktada tezahür etmektedir. Bu memlekette

sendika ancak ve ancak devletin alâka ve menfaatlerine aykırı hareket etmediği müddetçe ayakta durabilir. Bu memlekette sendika diğer devlet organlarından esas ve prensip itibarile farksızdır. Diğer taraftan Komünist Partinin tek başına hâkim olduğu, siyasî fırka hayatının tanınmadığı Sovyetler Devletinden bütün sendikalar aslında bu fıkranın emir ve hizmetinde çalışmaktadır. İşte ancak bu noktadan hareket edildiği takdirde, Sovyetler ülkesinde sendikacılık hareketleriyle reel devlet gücü yani Komünist Fırka arasındaki münasebetleri tenvir ve izah mümkün olabilir. Diğer taraftan sendikaların devlet bünyesi içindeki mevki ve vazifeleri de esas itibarile bu fırka tarafından takip edilen siyasî kursa göre gayet ehemmiyetli tahavvüller göstermektedir.

Sovyetler sendikalizminin dayandığı nazarı ve pratik esasları ana hatlarile gözden geçirmiş olduk. Şimdi son yıllarda ve tahsisen Stalin devrinde sendikaların vazife ve rolleri hakkında kısaca malûmat verelim :

Sovyet Rusyada işçi sendikalarının durumu ve garp memleketlerindeki sendikalardan farkları hakkında hülâsaten şunlar söylenebilir :

1917 ihtilâli Rus işçilerinin serbest organizasyonlar vücade getirme ve tarife mukaveleleri akdetme haklarını ilân etmiş ve bu ihtilâl gerek sosyal siyaset, gerek iş hukuku sahalarında en ileri mevzuatı ihdas eylemiştir. Fakat sonradan Bolşevikler Rus işçilerine ait bu sendikaları tamamen tahrip ederek, bunları geniş bir istismar sisteminin emrinde bir tazyik vasıtası haline getirmişlerdir.

Şimdi garp devletlerinde kendi âzasının ve hattâ âza olmayan meslekdaşlarının dahi maddî ve manevî durumlarının islâhı itibarile çok mühim hizmetler ifa eden işçi sendikalarının bugün yani Stalin Rusyasındaki vaziyeti nedir? Bunu görelim :

Rus işçi sendikalarının mahiyet ve vazifeleri Sovyetler Birliğinin tarihi boyunca şayanı dikkat bazı tahavvüllere maruz kalmıştır. Komünist Fırkanın Rus kaynaklarından biri 1928 yılında vukubulan Sendikalar Kongresindeki münakaşalara dair dikkate değer malûmat vermektedir. Bu malûmata göre Rus Sendikaları Merkez Heyeti ile Komünist Fırka arasında daha o zaman patlak veren şiddetli ihtilâfın sıklet merkezini sendikaların mahiyetlerinde vukubulacak tahavvül teşkil ediyordu. Şöyle ki Komünist Fırkası işçi sendikalarına siyasî bir takım vazifeler tahmiline gayret ediyor, buna mukabil sağ muhalifler grupuna dahil bulunan sendikaistler buna şiddetle itirazda bulunuyorlardı.

Bu şiddetli ihtilâftan daha o tarihte fırka muzaffer çıkmıştır. Zira devletin siyasî iktidarını elinde bulunduran bu fırka idi. Netekim Sovyet İşçi Sendikaları Merkez Komitesi Reisi Tomski mevkiinden uzaklaştırıl-

mıştır. Şimdi garp memleketlerinde Devlet bir sendika şefini vazifesinden uzaklaştıracak olsa acaba bu hareketi işçiler nasıl karşılırlar?

1929 yılında Komünist Fırkasının sendikalara karşı bu zaferinden sonra, sendikaların bünye ve mahiyetlerinde fırkaca ötedenberi talep edilen geniş ve esaslı tahavvüller husule gelmiştir : Netekim şef Tomskinin azlını ve sendika idaresinde yapılan temizliği müteakip, sendikaların faaliyetlerine müteallik yeni bir program mer'iyete vazolunmuştur. Bu programın esaslarını şu noktalar teşkil etmektedir : Bütün sanayi şubelerinde beş yıllık plânlarla tesbit edilmiş bulunan hedeflere ulaşmak ve hattâ bunları aşmak, ücret ihtilâflarını ortadan kaldırmak, «iş disiplini» ni tesis etmek, «sosyalist rekabeti» tahrik eylemek, «Stachanov sistemi» ni en geniş ölçüde kabul suretile istihsali arttırmak... İşte Stalin Rusyasında işçi sendikaları bu şekilde tam mânasiyle tayin ve tahdit edilmiş bulunan vazifelerle resmî idare mekanizmasının bir organı haline getirilmiştir. Sendikaların ücretlerin tesbiti hususundaki rolleri esaslı şekilde tahdit olunmuştur. Diğer taraftan millî gelirin ücretlere tahsis edilmiş olan kısmı, devletçe nihai şekilde tesbit olunmuştur ve bundan dolayı Sovyet Rusyada ücretler hükümetle sendikalar arasında bir müzakere ve pazarlık mevzuu olmaktan çıkarılmıştır. Sendikalar ancak mahallî olarak fabrika idareleriyle bu muayyen ücretlerin sınıflandırılması, kademelendirilmesi ve teşvik ücretleri gibi meseleleri münakaşa edebilirler. Fakat sendikaların ücretlerin tesbitinde mahallî makamlara muadil rey hakları yoktur.

Bunun haricinde Rus işçileri durumlarını sendika aksiyonlarına dayanmak suretile islâh imkânlarından tamamen mahrumdurlar. Gerçi Rusyada grevlerin kanunen yasak oldukları yolundaki iddialar yanlıştır. Zira Ceza Kanununda grevlere dair hiç bir hüküm yoktur. Fakat işçiler grev yolundan gitmek suretile hedeflerine varmak imkânlarından tamamen mahrumdurlar. Greve müracaat suretile daha yüksek ücret elde etmek imkânı da yoktur, çünkü devletin umumî iktisat plânında ücret listelerinin umumî yekûnu sabit fasıllar halinde tayin ve tesbit edilmiştir. Elâstikiyet yoktur. Fabrika müdürlükleri arzu etseler dahi ücretleri yükseltmeğe salâhiyetar değildirler. Esasen birbirini tutan mevsub haberlere nazaran Sovyet Rusyada ortalama ücretlerden bahsederken bu ücretlerden cebri şekilde yapılan tevkifatı da dikkate almak lâzımdır. Bunlar : sendika vesair organizasyonların aidatı kültür fonu, teslihat gayeleri için yapılan ücret kesintileri, devlet istikrazları, gazete abonmanları vesairedir. Tatbikatta bunların hiç birisi ihtiyarî değildir. Bundan dolayıdır ki Rusyada insan başına isabet eden net gelir Avrupa memleketleriyle kıyaslandığı takdirde (tabii harbden evvelki yevmiye)

dörtte bir raddesindedir. Bundan sarfınazar Rus sendikaları hiç bir zaman ücret pazarlıklarına ve ücret akitlerine davet edilmezler. Diğer taraftan bunların grev kasaları ve ücret müzakerelerine salâhiyetli organları yoktur. Çok nadir hallerde vukubulan grevler sendikaların arzu ve iradeleri haricinde cereyan eder ve âlâkahılar derhal temerküz kamplarına sevk edilir. Bunlara grevci işçiler gözile değil, sabotajçı gözile bakılır.

Sovyet Rusyada sendikaların maksat ve gayeleri garp memleketlerindeki sendikaların gaye ve maksatları ile tam bir tezaad arzeder. Bunlar daha yüksek ücretler ve daha müsait iş şartları için değil, âzayı daha fazla istihsal ve verime tahrik için kurulmuşlar ve daha doğrusu bilhassa sonraları bu şekli almışlardır. Bunların en mühim vazifesi iş problemlerinin hallinde Sovyet Rusyadaki yegâne müteşebbis olan Polit-Bureau'ya yardımdan ibarettir. Sovyet işçi sendikalarının idarecileri tamamen Komünist Fırkası tarafından seçilir. Bu idarecilerin en mühim vazifesi parti tarafından takip edilen politikaya uygun bir istikamet takibidir. Bunlar memleketin hakikî diktatörünü işçi sınıfları arasında proletarya diktatörü olarak göstermeğe çalışan bir vasıttan ibarettir. Bu vazifenin ifası ise, sendikaların tam mânasile Komünist Fırkanın hâkimiyeti altına girmelerini icap ettirmiştir.

Teşrinievvel ihtilâlinin ilk yıllarında Komünist Fırka ekseriya doğrudan doğruya zabıta müdahalelerine dayanmak suretile sendikalar üzerinde hâkimiyet tesisine çalışmıştır. 1928 de Rus işçi sendikalarının Komünist Fırkanın idare ve hâkimiyeti altına alınması vetiresi fiilen sona ermiş bulunuyordu. Mamafih bundan sonra da zevahiri kurtarmak için sendika fonksiyonlarının seçimi işi gayet rafine bir sisteme dayanmak suretile güya sendikalara bırakılmıştır. Önce bu seçim açık rey usulile yapılmış fakat 1937 den itibaren seçimler gizli reye başvurmak suretile icra edilmekte bulunmuştur.

Şu hale göre gerek 1937 den önceki açık, gerek bugünkü sözde gizli seçim usulü komünistlerin veya Komünist Fırka tarafından desteklenen namzedlerin gerçek ve serbest bir seçim neticesinde kazanma şanslarının kat'iyen mevcut olmadığını açıkça göstermektedir. Hakikat şudur ki, bugün Sovyet Rusyada Komünist Fırka Rus işçilerinin kahir ekseriyetinin itimadını haiz değildir ve bugün Rus işçi sendikaları serbest bir seçim neticesinde faaliyete geçecek olsalar Komünist Fırkanın takip ettiği hedeflerden büsbütün farklı gayeler takip edeceklerdir. Bütün bu izahat halâ Sovyet Rusyada işçi sendikalarının kendi kendine yardım organları olmaktan uzak bulduklarını açıkça göstermektedir.

Esasen aynı usulün Avrupadaki Kızıl sendikalar hakkında da cari bulunduğuna, Stalin Leninizm Problemleri adlı kitabında işaret etmektedir : (sahife 177 - 178). Staline göre, «Bundan dolayı garp memleketlerindeki Komünist Fırkaların esas vazifeleri muayyen zamanda sendika hareketini tevhid için mücadele etmek ve bu vahdeti neticelendirmektir. Öyle ki her komünist istisnasız olarak bu tek sendikaya girmeli ve burada işçi sınıflarının sermayeye karşı birleşmesi için sabırlı ve sistemli gayretler sarfetmeli, komünist fırkalarca girişilecek aksiyonlarda destek vazifesi görmelidirler. İşte bizim sendika vahdeti için giriştiğimiz mücadelenin mânası budur.»

Filhakika Rus komünist hareketinin zamanla ne kadar tereddidi ettiğini anlayabilmek için, Lenin'in 1917 yılında siyasi mülteci olarak bulunduğu Zürih'i, terk ederek Petersburg'a gitmek üzere bulunduğu sırada «İsviçreli işçilere veda mektubu» nu gözden geçirmek kâfidir.

Bu mektubunda Lenin Rus Komünist Fırkasının bilhassa baskı altında bulunan bilûmum milletlerin kurtarılması için derhal faaliyete geçeceğini, siyasi hürriyetin tatbikatta tam ve noksansız olarak gerçekleştirileceğini, bütün halkın reyine dayanan meşrutî bir meclis kurulacağını, tazyik altında bulunan bütün halk tabakalarına tam bir hürriyet verileceğini, bütün toprağın köylülere devir edileceğini söylüyordu.

Bütün bu vaadlerin, biraz evvel gözden geçirdiğimiz gibi hiç bir zaman mevkii fiile konulmadığını ve aglebi ihtimal ileride de konulmasının düşünülmediğini bilmek lâzımdır.

Hülâsa, Amerikan İşçi Sendikaları İttihadı Serbest Sendikalar Komitesi reisinin de dediği gibi, Mart 1917 de Çarlığın sukutu Lenin, Troçki, Stalin ve bütün Bolşevik hiyerarşisi ile aslâ alâkalı değildir ve bu çöküş kısa bir müddet için Rusyayı bütün dünyanın en hür memleketlerinden biri haline getirmiştir. Mart 1917 ihtilâli serbest işçi organizasyonlarına ve kollektif akit sistemine dayanan işçi haklarını ilân etmiş, sosyal siyaset sahasında en ileri içtimai mevzuatı meydana getirmiştir. Fakat sonradan Bolşevikler Rus işçilerine ait bulunan bu gerçekten serbest sendikaları tahrip etmişler, bu sendikaları işçilerin devlet eliyle tazyiki için bir âlet ve vasıta haline getirmişler, çalışan sınıfı devamlı şekilde istismar eden müthiş bir makine şekline sokmuşlardır. Gerçekten kapitalist memleketlerdeki istismar rejimi bu Bolşevik işçi istismarı karşısında cidden çok masum kalmıştır.

Bu Mart 1917 ihtilâli memlekete siyasi hürriyet getirmiştir. Fakat Bolşevikler bu hürriyeti çalmışlardır. Bu Mart 1917 ihtilâli on binlerce siyasi mahkûmu hürriyete kavuşturmuştu. Bolşevikler, Rus halklarının giriştikleri çetin ihtilâl hareketleri neticesinde elde ettikleri bütün siyasi

kazançları gasbetmiş ve bunun yerine siyasi tethiş sistemine dayanan diktatörlük rejimini ikame eylemiştir. Bu öyle bir terrördür ki bütün serbest hareket ve faaliyetleri durdurmuş ve memleketi baştan başa muazzam bir mahpes hâline sokmuştur.»

Bu suretle Sovyetler İttihadında sendikacılık âlemine bir göz gezdirmiş ve serbest işçi hareketlerinin Rusyada bugün fiilen hangi şekillere girmiş olduğunu anlamış bulunuyoruz. Yine bu suretle 1950-1951 yılı işçilerimize mahsus olan içtimai siyaset konferanslarını İçtimaiyat Enstitüsü namına kapıyorum. Bu münasebetle dördüncü seriyi teşkil eden bu seneki konferansların da önümüzdeki haftalar zarfında, diğer üç seri gibi neşredileceğini ve okuyucuların istifadesine arz olunacağını arz ederim. Konferansları büyük bir dikkat ve alâka ile takip eden dinleyicilere bütün arkadaşlarım namına teşekkür ederim.
